

Filharmonični
festival
**7. baročne
glasbe**

Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija
januar 2022

Bojan Čičić
umetniški vodja festivala

Le Concert Spirituel

7. Filharmonični festival baročne glasbe

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

napoved

Les Nations

21. januar 2022 ob 19.30

Orkester Slovenske filharmonije

Bojan Čičić *glasbeno vodstvo, violina*

Spored **Fritz** | **Giornovich** | **Rameau** | **Almeida** | **Telemann**

Zgodba o baročni modi

(DA 3!)

22. januar 2022 ob 11.00

Orkester Slovenske filharmonije

Bojan Čičić *glasbeno vodstvo, violina*

Žiga Faganel *violina*

Franci Krevh, Urška Bernik *povezovalca*

Spored **Almeida** | **Telemann** | **Rameau**

À la Händel

(VIP 3, Otvoritev 5. Zimskega festivala)

28. januar 2022 ob 19.30

Zbor in Orkester Slovenske filharmonije

Bart Van Reyn *dirigent*

Julia Doyle *sopran*

Griet De Geyter *sopran*

Barbara Kozelj *mezzosopran*

Spored **Bach** | **Ferrandini** | **Händel**

Več na:

www.filharmonija.si

www.ljubljanafestival.si

Filharmonični
festival
7 baročne
glasbe

Le Concert Spirituel

14. januar 2022 ob 19.30

*Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija*

*Orkester
Slovenske
filharmonije*

Bojan Čičić glasbeno vodstvo, violina

Ana Dolžan violina

Jean-Philippe Rameau (1683–1764)

Koncert v sekstetu št. 3 v D-duru

La Lapoplinière

La Timide

Tambourin I, II

Jean-Marie Leclair (1697–1764)

Uvertura št. 3 v A-duru, op. 13

Grave

Allegro

Largo

Allegro assai

Jean-Marie Leclair

Koncert za violino in orkester št. 2 v D-duru, op. 7

Adagio - Allegro ma non troppo

Adagio

Allegro

**Joseph Bologne, Chevalier de
Saint-Georges** (1745-1799)

Koncertantna simfonija za dve violini in orkester
št. 2 v G-duru, op. 13

Allegro

Rondeau

François-Joseph Gossec (1734-1829)

Simfonija št. 3 v D-duru, op. 13, »Sinfonia da caccia«

Grave maestoso

Allegretto poco allegro

Minuetto I, II, Trio

Tempo moderato di caccia

Koncert snema in neposredno prenaša program Ars –
3. program Radia Slovenija.

ARS

Prvi koncert letošnjega 7. Filharmoničnega festivala baročne glasbe nosi naslov po pariškem koncertnem ciklu *Concert Spirituel (Duhovni koncert)*, ki je potekal v letih 1725–1790 in velja za eno prvih tovrstnih javnih prireditev v Evropi. Tam so izvajali instrumentalno glasbo in duhovne skladbe v latinščini, pozneje pa tudi posvetna dela v francoščini. Z njim so bili tako ali drugače povezani vsi štirje skladatelji na sporedu.

Jean-Philippe Rameau je komponiral šest desetletij, vse do konca življenja, a je vse opere in devet desetih svojih skladb ustvaril v drugi polovici tega obdobja. Iz časa pred njegovim petdesetim letom, ko je napisal prvo opero, se je poleg čembalskih skladb ohranila le peščica kantat in motetov. V Parizu so ga sprva poznali predvsem kot pedagoga in glasbenega teoretika, zato mu dolgo ni uspelo dobiti nobene omembe vredne zaposlitve kot organist.

Kmalu po premieri svoje prve opere leta 1733 se je Rameau tesneje povezal s plemiči in bogatimi meceni. Vse opere, ki jih je napisal v naslednjih sedmih letih, so koncertno izvedli pred kraljico in nekatere je videl tudi Ludvik XV. Takrat je Rameauja začel podpirati eden najbogatejših Francozov, Alexandre Le Riche de La Pouplinière. Srečno naključje je hotelo, da je ena izmed Rameaujevih učenk, ki je izredno cenila njegovo glasbo, postala bogataševa ljubica in se pozneje z njim tudi poročila. Sodelovanje je trajalo skoraj dve desetletji in je bilo zelo pomembno za Rameaujevo kariero. V Pouplinièrovi hiši je spoznal večino svojih libretistov, na voljo pa je imel tudi veliko odličnih glasbenikov. Med gosti so bili pogosto pevci in plesalci pariške opere.

Rameaujeva učenka Thérèse Boutinon des Hayes, gospa de La Pouplinière; Maurice Quentin de La Tour, ok. 1741

Med letoma 1706 in 1730 je Rameau objavil tri knjige solističnih skladb za čembalo, vso komorno instrumentalno glasbo pa je zbral v petih koncertih zbirke *Pièces de clavecin en concerts* (*Čembalske skladbe v koncertih*) iz leta 1741. Takrat je pri komponiranju že lahko uporabil izkušnje, ki jih je dobil v operi. V tridesetih letih 18. stoletja so mnogi francoski skladatelji glasbi za čembalo začeli dodajati spremljavo violine. K priljubljenosti takšnih zasedb je pripomoglo dejstvo, da je bil čembalski part izpisan v celoti in ljubiteljskim glasbenikom ni bilo treba improvizirati generalnega basa. Rameau je

med povodi za nastanek svoje zbirke navedel tudi uspeh tovrstnih skladb, a drugače kakor pri večini sodobnikov je njegova glasba za čembaliste zelo zahtevna, saj v njej najdemo virtuosne razložene akorde, oktave v levi roki, polne harmonije, pogosto pa tudi križanje rok. Poleg čembala je predvidel dve glasbili, violino in violo da gamba, ki ju je mogoče nadomestiti s flavto oziroma drugo violino.

Neznani občudovalec s konca 18. stoletja je Rameaujeve koncerte priredil za šest godal. Transkripcije nekateri pripisujejo pravniku, ljubiteljskemu glasbeniku in Rameaujevemu biografu Jacquesu-Josephu-Marieju Decroixu (1746–1826), ki je hranil pomembno zbirko Rameaujevih del, pisem in libretov. Prvi stavek **Koncerta v sekstetu št. 3 v D-duru** je poimenovan *La Lapoplinière* po Rameaujevem mecenu in botru njegovega tretjega otroka. Naslov drugega stavka, *La Timide*, lahko povezujemo z bojazljivostjo ali sramežljivostjo tako ženske kakor moškega, saj se določni člen navezuje zgolj na skladbo (*la pièce*). Sklepna *Tamburina* spominjata na podobne stavke iz Rameaujevih oper, ki so bili verjetno povezani s provansalskim ljudskim plesom za boben in piščal. Živahne melodije ustrezajo piščali, ponavljajoči se toni in ritmični poudarki v basu pa posnemajo udarce na boben.

V drugem delu svojega pamfleta *Obramba viole da gamba pred napadi violine in pretenzijami violončela* iz leta 1741 je Hubert Le Blanc citiral dolgo polemiko »gospe viole da gamba«, »gospoda violine« in njunih pristašev. Sklenil je, da je treba violi da gamba priznati veljavo v komorni glasbi zasebnih

soban, javne koncerte pa lahko prepustimo violini. To glasbilo je primerjal s sultanom, pigmejcem, ki namerava porušiti harmonijo vesolja. Gospod violina se namreč ni zadovoljil z Italijo in je sklenil, da bo s pomočjo čembala in violončela napadel sosednje dežele. Njegov zvok je bil tako oster, da bi bil brez njune spremljave neznosen. Kljub takšnim podobam se zdi, da je virtuoznost italijanskih violinistov prevzela tudi Le Blanca. Poleg Italijanov je hvalil svojega rojaka **Jeana-Marieja Leclairja**, ki velja za ustanovitelja francoske violinske šole. Opisal je njegovo veličastno igro in natančnost pri izvajanju dvojemk in akordov.

Leclair se je rodil v Lyonu in zgodaj začel delovati kot plesalec v tamkajšnji operi. Pri petindvajsetih je poučeval ples v Torinu in tam verjetno študiral violino pri Giovanniju Battisti Somisu. V Londonu je izdal zbirko violinskih sonat in v Kasslu nastopil s Pietrom Locatellijem; komentatorji so trdili, da je Francoz igral kakor angel, Italijan pa kakor hudič. Od leta 1728 je Leclair redno nastopal na koncertih pariškega cikla *Concert Spirituel* in se pet let pozneje pridružil glasbenikom Ludvika XV. Pogosto je gostoval na nizozemskem dvoru, kratek čas deloval v Savoiji in naposled prevzel vodstvo glasbene kapele vojvode Gramonta, ki je imel zasebno gledališče v Puteauxu. Leclair je kupil manjšo hišo v nevarnem delu Pariza in nekega večera so ga zabodli, ko se je vračal domov. Policija je osumila vrtnarja, ki je našel truplo, Leclairjevo nekdanjo ženo in njegovega nečaka, a niso obtožili nikogar, čeprav so dokazi jasno kazali na nečaka, ki je bil prav tako violinist.

Leclairjeva glasba pogosto spominja na šarmantni fantazijski svet slikarja Antoina Watteauja in ni si težko predstavljati, da je bil avtor sprva poklicni plesalec in izdelovalec okrasnih čipk za oblačila. **Uvertura št. 3 v A-duru, op. 13** je izšla leta 1753 v njegovi zadnji objavljeni zbirki. V njej je zbral po tri uverture in trisonate za dve violini in basso continuo, ki so večinoma nastale na podlagi starejših del. Prva stavka skladbe na nocojšnjem sporedu sta priredba uverture k njegovi edini operi *Scila in Glavk*, ki jo je napisal leta 1749 pri devetinštiridesetih in v posvetilu omenil, da stopa na novo poklicno pot. S tem je verjetno namignil na Rameauja, ki se je operi začel posvečati šele pri petdesetih. Libreto pripoveduje o ljubezni morskega božanstva in lepe nimfe, ki jo ljubosumna čarovnica na koncu spremeni v kamen. V uvodnem stavku uverture slišimo značilne punktirane ritme in veličastne lestvice v dvaintridesetinkah. Čeprav se je Leclair navduševal nad kontrapunktom, je fugirani drugi stavek mestoma bolj podoben violinskemu koncertu z virtuoznimi razloženimi akordi za prvo violino.

V svoji komorni glasbi je Leclair spretno združeval italijanski in francoski slog, v violinskih koncertih pa se je zgledoval po Antoniu Vivaldiju. **Koncert št. 2 v D-duru** je med šestimi koncerti op. 7, ki so izšli leta 1737, najbolj zavezan italijanskim vzorcem. Kratkemu počasnemu uvodu s preprostimi homofonskimi akordi sledi ritornello v tehniki dvojne fuge, ki tvori sijajen kontrast z virtuoznimi solističnimi odseki. Svobodne pasaže, ki v obeh hitrih stavkih spominjajo na improvizirane kadence, so bile v Franciji nekaj novega. V *Adagiu* melanholična in vedno bogateje

okrašena melodija solista lebdi nad enakomernim pulzom spremljave, sklepni *Allegro* pa preseneti s solističnimi vložki druge violine, ki tekmujejo z virtuoznim partom solista in spominjajo na *Pomlad* iz Vivaldijevih *Letnih časov*.

Joseph Bologne, Chevalier de Saint-Georges, se je rodil na Karibih francoskemu lastniku plantaže in sužnji senegalskega porekla. Ko še ni dopolnil dveh let, so njegovega očeta po krivici obtožili umora in skupaj so pobegnili v Francijo. Pozneje so očeta oprostili in družina se je vrnila na Gvadelup. Ko je imel Joseph sedem let, se je z očetom spet podal v Francijo. Pri devetnajstih letih se je pridružil kraljevi

Chevalier de Saint-George in Chevalière d'Eon v sabljaškem dvoboju;
Alexandre-Auguste Robineau, ok. 1787–1789

gardi, dobil viteški naslov (*chevalier*) in zaslovel kot mojster sabljanja. Po raznih posvetilih sklepamo, da se je učil violino pri Antoniu Lolliju in kompozicijo pri Françoisu-Josephu Gossecu, nekoč pa so ga povezovali tudi z Leclairjem. Leta 1769 se je pridružil Gossecovemu novoustanovljenemu orkestru Concert des Amateurs (Koncert ljubiteljev), ki je prirejal koncerte v palači Hôtel de Soubise. Saint-Georges je z ansamblom kmalu debitiral kot solist, leta 1773 prevzel njegovo vodstvo in ga uveljavil kot enega najboljših orkestrov v Evropi. Rasistični predsodki sodobnikov so mu preprečili prevzeti vodstvo pariške opere, a se je kmalu posvetil komponiranju oper za zasebno gledališče markize de Montesson. Po razpadu orkestra Concert des Amateurs je ustanovil nov ansambel pod okriljem prostozidarskega kluba La Loge Olympique (Olimpijska loža) in za koncerte v palači Tuileries pri Josephu Haydnu naročil t. i. *Pariške simfonije*. Leta 1787 je nastopal na sabljaških dvobojih in se med drugim pomeril s skrivnostnim transvestitom, ki so mu rekli La Chevalière d'Eon. Pridružil se je revolucionarjem in narodni gardi, preživel poldrugo leto za rešetkami, a ni prenehal s koncertiranjem in dve leti pred smrtjo ustanovil orkester Cercle de l'Harmonie (Krog harmonije), ki so ga hvalili zaradi izbranih sporedov in izvrstnih izvedb.

V sedemdesetih letih 18. stoletja je Saint-Georges objavil vrsto godalnih kvartetov in violinskih koncertov ter se uveljavil kot glavni predstavnik novega pariškega žanra, šarmantnih koncertantnih simfonij s solističnimi glasbili. Podobno kakor godalni kvarteti imajo njegove tovrstne skladbe le po dva stavka, brez vmesnega počasnega stavka,

in so večinoma namenjene dvema violinama in orkestru. Nekateri so jih komponirali kot simfonije s koncertantnimi glasbili, Saint-Georges pa jih je večinoma zasnoval tako, da so bolj podobne koncertom, v katerih nastopa po več solistov.

Koncertantna simfonija št. 2 v G-duru, op. 13 je izšla leta 1778, ko ni več komponiral instrumentalne glasbe in se je posvečal operi. Eno njegovih takšnih simfonij so maja 1783 izvedli v ciklu *Concert Spirituel*. Eden od obeh solistov je bil mladi Rodolphe Kreutzer, ki ga najbolj poznamo po povezavi z Beethovnom.

François-Joseph Gossec se je rodil v Valoniji. Po prihodu v Pariz leta 1751 se je po Rameaujevem posredovanju pridružil zasebnemu orkestru Alexandra Le Richa de La Pouplinièra in na čelu ansambla kmalu nasledil Johanna Stamitza. V letih do Pouplinièrove smrti je objavil dve zbirki komornih sonat in dva ducata simfonij. Pod vplivom mannheimske šole je simfonijam začel dodajati menuete in trie pa tudi parte za pihala. Od leta 1761 se je ukvarjal z glasbenim gledališčem in naslednje leto prevzel vodstvo zasebnega gledališča Louisa-Josepha de Bourbona v Chantillyju. V svojih poznejših simfonijah je vključeval pihalce, ki so v Pariz prihajali iz Nemčije in Češke, ter razvil zvočno raznolikost, ki je bila v Franciji dotlej neznana. Leta 1769 je ustanovil Concert des Amateurs, ki je tekmoval s ciklom *Concert Spirituel*. Orkester je štiri leta vodil sam in vsako leto izvedel vrsto simfonij, ki jih je napisal posebej zanj. Med njimi je bila **Simfonija št. 3 v D-duru, op. 13**, poimenovana »*Sinfonia da caccia*« (»*Lovska simfonija*«), ki sodi med njegova

najbolj priljubljena dela. Nastala je okrog leta 1773 in se ohranila v več različicah. Avtorjev rokopis jo opisuje v italijanščini kot simfonijo za 16 obligatnih glasbil, kmalu so jo izdali pod francoskim naslovom »*Simphonie de chasse*«, leta 1792 pa je izšla še med tremi simfonijami za veliki orkester. Poznejše različice z lovom povezujejo že drugi stavek. Gossecova skladba je bila prva simfonija z lovskimi motivi, ki je vzbudila zanimanje Parižanov. V naslednjih letih so ji sledile podobne skladbe Haydna, Hoffmeistra, Leopolda Mozarta, Carla Stamitza, Rosettija, Wranitzkyja, Méhula in drugih.

**CONCERT
SPIRITUEL,
AU CHATEAU DES THUILLERIES.**

Judi prochain jour de l'ASSOMPTION quinze Août 1754.
Il commencera par une Symphonie nouvelle à Cors-de-Chasse
del Signor GIUSEPPE-TOUCHEMOLIN,
Premier Violon de S. A. S. Electorale de Pologne.
Ensuite *Omnes gentes*, Motet Nouveau à Grand Chœur, à Timbales
& Trompettes & Corps-de-Chasse, de Mr CORDELET.
Mlle MARCHAND, âgée d'onze ans, Jouera un Concerto
de Violon de la Composition de Mr MONDONVILLE.
La Signora GALLI, Cantante Italiana, nouvellement arrivée
de Londres, chantera un air Italien.
Mr VANMALDER, Maître des Concerts & Premier Violon de S. A. S.
M^{se} le Prince Charles de Lorraine, jouera un Concerto de Violon
de la Composition.
La Signora GALLI, chantera un second air Italien.
Le Concert finira par *Bonum est*, Mor. à Gr. Ch. de Mr MONDONVILLE.

On commencera à cinq heures précises. En cas de pluie, on entrera par la Cour des Princes.
On prendra 6. liv. par Place aux Loges 4. liv. à la Gallerie, & 3. liv. dans le reste de la Salle.
Pour retenir des Loges, on s'adressera à Mlle SOUBRA, au Château des Thuilleries Cour des Salles.

Letak z napovedjo koncerta v ciklu *Concert Spirituel*, 15. avgust 1754

Gossec je po štirih letih zapustil ansambel Concert des Amateurs in prevzel vodstvo cikla *Concert Spirituel*. Napisal je lirično tragedijo *Sabinus*, a se je kmalu uklonil uspehu opernega reformatorja Christopa Willibalda Glucka in do njegovega odhoda komponiral zgolj pastore in balete. Pozneje se je tesneje povezal s pariško opero, po revoluciji pa je vodil orkester narodne garde in se posvečal pesmim, zborom, koračnicam in pihalnim simfonijam za velike ansamble in izvedbe na prostem. V odorskem delu *L'offrande à la liberté* (*Daritev svobodi*) je prikazal boj revolucionarjev s tujimi sovražniki in proslavil *Marseljezo* kot najmočnejši glasbeni simbol Francije in svoje dobe. Dobil je več priznanj, a se je njegova skladateljska kariera končala leta 1799 z Napoleonovim vzponom. Objavil je več učbenikov in poučeval na Pariškem konservatoriju, dokler ustanove leta 1816 ni razpustil Ludvik XVIII.

Domen Marinčič

Foto: osebni arhiv

Bojan Čičić

V Angliji živeči hrvaški violinist **Bojan Čičić** je specialist za repertoar od poznega 16. stoletja do romantičnih koncertov na zgodovinskih glasbilih. Že vrsto let deluje kot koncertni mojster britanskih ansamblov Akademija za staro glasbo in Florilegium. Nedavno je nastopil kot solist v Vivaldijevih *Štirih letnih časih* s Komornim orkestrom Dvorane Kioi iz Tokia ter izvedel Beethovnov in Mendelssohnov violinski koncert z ansamblom Instruments of Time and Truth. Njegov posnetek Bachovega *Koncerta za dve violini* z violinistko Rachel Podger je revija BBC Music razglasila za najboljši posnetek te skladbe. V letu 2020 je načrtoval sodelovanja z ansambli, kot so Het Gelders Orkest, Singapurski simfonični orkester in Washington Bach Consort, a so bila zaradi epidemije žal odpovedana.

S svojim ansamblom Illyria Consort raziskuje redkeje izvajani repertoar 17. in 18. stoletja. Z njim je nastopil na Festivalu stare glasbe v Utrechtu, Baročnem festivalu Korkyra na Korčuli, festivalu Laus Polyphoniae v Antwerpnu in v francoskem Sabléju. Njihov posnetek violinskih sonat Giovannija Stefana Carbonellija je dobil veliko pohvalnih kritik in spletni glasbeni portal *Presto Classical* ga je izbral za posnetek leta. Leta 2019 je Bojan Čičić posnel violinske koncerte potujočega violinskega virtuozu Giovannija Giornovicha, kmalu zatem pa še nadaljevanje Carbonellijevih violinskih sonat. Njegov ansambel Illyria Consort je nedavno izdal album z naslovom *Pyrotechnia*, na katerem lahko slišimo tudi doslej neizvajani violinski koncert Antonia Vivaldija, in *Adriatic Voyage*, antologijo hrvaške glasbene dediščine 17. stoletja v sodelovanju z vokalnim ansamblom Marian Consort. Tudi ta posnetek je na *Presto Classical* prejel naziv posnetek leta.

Od leta 2016 poučuje baročno violino na Kraljevem glasbenem kolidžu v Londonu.

Slovenska filharmonija – Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **info@filharmonija.si**.

Koncertni list Slovenske filharmonije
7. Filharmonični festival baročne glasbe
Le Concert Spirituel

Izdala: **Slovenska filharmonija**

Direktor in umetniški vodja OSF: **Matej Šarc**

Umetniški vodja ZSF: **Gregor Klančič**

Avtor spremne besede: **Domen Marinčič**

Jezikovni pregled: **Tanja Svenšek**

Oblikovanje in prelom: **Vlado Trifkovič**

Slikovno gradivo:

Thérèse Boutinon des Hayes, gospa de La
Pouplinière

Maurice Quentin de La Tour, ok. 1741
(Muzej lepih umetnosti Antoine Lécuyer)

Chevalier de Saint-Georges in Chevalière d'Eon
v sabljaškem dvoboju

Alexandre-Auguste Robineau, ok. 1787–1789
(britanska Kraljeva zbirka)

Letak z napovedjo koncerta v ciklu Concert
Spirituel, 15. avgust 1754
(Francoska nacionalna knjižnica)

Ljubljana, januar 2022

ISSN 2350-5117

V sodelovanju s programom Ars – 3. programom Radia Slovenija.

Medijski pokrovitelj:

**Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije**

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
F +386 1 2410 900
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je
Vlada Republike Slovenije.
Dejavnost Slovenske filharmonije financira
Ministrstvo za kulturo.

